Jolsvai András

Szoba kiadó

23.

Rozi először nem is igen fogta fel, hogy munkanélküli lett. Azokban a napokban (hetekben, hónapokban) annyira betöltötte a lelkét a szerelem, hogy a külvilág változásait csak megszűrve, egy függönyön keresztül érzékelte. Meg aztán ez a helyzet, tudniillik, hogy ő nem tartozik már az Ékezet kötelékébe, voltaképpen értelmezhetetlen volt a számára. Tizenöt éve volt lektor, tizenöt éve dolgozott ugyanabban az apró szobában, a Vörösmarty tér tetején, tizenöt éve járt be ugyanúgy a munkahelyére (a hetessel végig a Tétényin, a Bartókon, a rakparton és át az Erzsébet hídon, aztán a Felszab tértől gyalog végig a Kígyó meg Váci utcákon, ha minden jól ment, éppen huszonöt percet vett igénybe), délben ott ebédelt az Elizélt Palota emelt szintű menzáján, délután beült egy kávéra a kollegákkal (mostanában inkább csak a Gegével) az Annába, aztán bevásárolt a sarki ABC-ben, és megtette az utat ugyanúgy hazafelé. Az otthoni teendők elvégzése után még odaült levezetésül a kisszobai íróasztalához, és olvasott, javított, szerkesztett valami kéziratot lefekvésig. Mostantól mindez múlt idő. Rozi most is felkel persze a szokott időben, fél hétkor, reggelit készít a családnak, meg uzsonnát, aztán elindítja a gyerekeket az iskolába, a férjét a munkahelyére – Béla a műegyetemen dolgozik, adjunktusként, sőt, szinte már docensként, a hőre lágyuló műanyagok tanszékén, de szerény oktatói fizetését régóta kiegészíti egy kutatóintézeti félállással. (Jól emlékeznek, korábban Varga Lászlónénak neveztük Rozit, amikor először bukkant fel ebben a regényben, és méltán, hát akkor mit bélázunk itt, tehetnék fel jogosan a kérdést. Két okból. Egyfelől, mert Rozi férjét születésekor Varga László Bélának anyakönyvezték, s bár életében soha senki nem hívta Bélának, a megszólítás mégis jogos. Másfelől meg azért, mert így tartjuk helyesnek: úgy véljük, a Béla egy igazi férjnév, benne van minden, ami ezzel a státusszal jár: ezért aztán, bár Rozi férje nem kap majd jelentősebb szerepet ebben a történetben, valahányszor felbukkan, bélázva lesz.)

Aztán, amikor kiürül a lakás (milyen nagy, csodálkozott el az asszony, amikor először maradt magára benne), nekiáll a házimunkának: olyasmiknek, amiket már régen tervezett, de sosem jutott elég idő rá. Kisuvickolja az edényeket, például. Meg beereszti a padlót. Ablakot pucol. Aztán meleg vacsorát főz a szeretteinek. Rozi nem valami nagy szakács,

négy-öt dolgot tud főzni igazán finoman, amíg dolgozott, csak hétvégén ment ki a konyhába, de akkor is gyakran előfordult, hogy csak melegítenie kellett: az anyja tizenegy tájban menetrend szerint megérkezett a vasárnapi ebéddel. (Az anyja, akit a gyerekei először pesti nagymamának, később pedig csak pestinek hívtak, mint korábban érintettük, az Akácfa utcában lakott, onnan vicinálisozott ételhordókkal Kelenföldre: igaz, ő szeretett is, tudott is főzni.)

Tizenegy körül felhívja Gegét az Ékezetben. Olyankor már lement a reggeli műszak, a közös kávézás, kvaterkázás, a koránkelő szerzők is távoztak, olyankor a szerkesztők már visszavonultak apró celláikba (Gege a csinos Dörnyei Kingával osztozik egy kis szobán, aki úgy öltözik, mint egy hollywoodi filmsztár – teheti, a férje jól menő ügyvéd, Rozi egy kicsit, egy egész kicsit féltékeny is rá –, gépelnek vagy jegyzetelnek, tehát munkájukba feledkeznek), ez az időpont a legalkalmasabb a beszélgetésre. Régen ilyenkor külön-külön lepáternoszteréztek a második emeleti büfébe, ahol mindig találtak egy-két félrészeg beatzenészt, de ahol egy homályos sarokba jól el lehetett bújni ebédidőig.) Túlságosan szabadon persze nem tudnak beszélni, nagyívű vallomásokra nincsen mód, a falnak is füle van, a Dörnyei kolleginának például kettő is, de azért a szerelmeseknek mindig van elég mondanivalójuk egymásnak. Kétségtelen, hogy ez a nap fénypontja mindkettejük számára.

Aztán megebédelt, azaz elmajszolt valamit egyedül a konyhában, aztán olvasott, könyvet, újságot, ilyesmit, aztán nézte az órát, mikor jönnek meg a gyerekek – aztán, amikor már kikérdezte, megetette, elirányította és végül elengedte (a játszótérre vagy a könyvtárba vagy moziba vagy valahova) őket, még mindig rengeteg idő maradt a napból, amivel nemigen tudott mit kezdeni. Ha a férje viszonylag hamar hazaért, vacsorát tálalt neki, megkérdezte, mi történt odabent, aztán, ahogy mostanában szoktak, elszöszögtek egymás mellett. Béla belemerült valami szakkönyv tanulmányozásába, vagy megbeszélt egy újabban felmerülő problémát telefonon egyik-másik kollégájával, vagy visszavonult a műhelyébe (a garázsuk felét alakította így át magának, a másik fele raktárként szolgált, a Skoda meg kinn állt a ház előtt), Rozi pedig leült a varrógép elé. Rozi szeretett varrni, alkotókedvét örömmel élte ki a villanysingerre hajolva, ruhákat, szoknyákat, blúzokat egyaránt nagy örömmel készített, magának is, a lányainak is, meg a barátnőinek. Múlt héten varrt egy bársonyinget a Gegének is, ez volt az első darab, amit a szerelmének készített, Gege meg volt hatva, és csodálkozott, hogy tudta az asszony így eltalálni a méretét, Rozi meg csak mosolygott, édes szívem, hát itt élsz bennem, minden sejted ott rejlik az ujjaimban, akkor is érezlek, ha távol vagy tőlem.

Lefekvés után még jött egy nehéz rész. Vargáék, ahogy az évtizedes házasságoknál szokás, régen kialakították már a szeretkezések koreográfiáját. Amikor leoltották a lámpát, és jóéjszakát kívántak egymásnak, Rozi a baloldalára feküdt, a kispárnát a feje alá téve, így várta, hogy történik-e valami. Ha nem, lassan elaludt. Ha igen, akkor még eldönthette, hogyan reagál. Az igen jobbára egy férfikéz volt, amely megkereste az asszony jobb mellét, és simogatni kezdte. Rozi akkor két dolgot tehetett: vagy finoman lefejtette azt a kezet magáról, esetleg egy kézcsókkal enyhítve az elutasítás tényét, vagy hagyta, hadd fedezzék fel a férfi ujjai a mellbimbóját, hadd érezzék, ahogy megkeményedik. Aztán visszafordult a párja felé, és elindult a szokásos mozgássor, évtizedes rutinnal, mindkettejük megelégedésére. A közöttük kialakított hagyomány szerint mindig a férfi kezdeményezett (mostanában hetente-kéthetente), de Rozinak ugyanolyan fontos volt, hogy érezze, Béla vágyik rá, kívánja őt, akarja. Ez egyfajta biztonságot jelentett számára, sőt, valamiféle hatalmat, mellyel időnként élt is, bár igyekezett azért nem visszaélni. Akárhogy is, az ágy eddig biztos szerkezeti pont volt a Vargáék családi életében, és ezek az összejövetelek igazán kellemesnek voltak mondhatók. (Fékezett habzású kellem volt ez, persze, amelyet egy olyan pizsamaparti okozhat, ahol a lehetőségeket nemcsak a megszokás rutinja, hanem a szomszéd szobában fülelő gyermekek is korlátozzák, de azért nem volt benne semmi hiba.)

Így volt ez eddig. De mióta Gegét ölelhette, Rozinak igazi kínszenvedést jelentett, amikor házastársi kötelességének kellett eleget tennie. Pedig azok a jobbára kapkodós, ritka alkalmak, a titkos találkák Gegével anyja lakásában, ahol bármikor rájuk nyithatták az ajtót, eleinte kevés fizikai örömöt jelentettek az asszonynak. (Attól még a lelke szárnyalt, persze, eufórikus magasságokban.) Szabó József sem volt éppen egy donzsuán, ügyetlenkedtek, botladoztak együtt, voltaképpen nulláról kellett felépíteniük az ölelkezéseiket is (később sikerült aztán, belejöttek szépen), és otthon se romlott el semmi, Rozi mégis úgy érezte, egy vadidegen ember karjaiban vergődik. Szégyellte magát ezért, a Béla végül is nem tehet semmiről, ő ugyanúgy szereti őt, ahogy eddig, neki kellene itt összeszednie magát, ennyivel tartozik a férjének, a családi helyzetének, összeszorította hát a fogát és becsukta a szemét, hát akkor legyünk túl rajta minél előbb, gondolta, és megadta magát a sorsának. De akárhogy igyekezett is, ezek az esték egyre fenyegetőbbek lettek a számára. És minden ilyen este arra figyelmeztette, hogy előbb-utóbb döntenie kell.

24.

A harmadik sörkör után, amikor túl voltak már Gege beszámolóján arról, hogyan és mennyire épült le az Ékezet az elmúlt időben, és Rió is elmondta, hogy a Gyémántlány lesz a Pagát első könyve, Misu, aki addig csak belehümmögött a társalgásba, váratlanul megkérdezte.

– Ti kire fogtok szavazni a jövő héten?

Kevés dolog lephette meg jobban a barátokat, mint ez a mondat. Már az a megmagyarázhatatlanság határát súrolta, hogy Szolláth Misu tudta, mikor lesznek a választások. De hogy számára megbeszélendő problémát jelent mindez, az már tényleg hihetetlen.

– Én a szocdemekre – vágta rá Gege rögtön. – Az apám is szocdem volt, a nagyapám is, ez a minimum, amivel tartozom a családi hagyománynak, hogy ha már lehet, hát rájuk szavazok. (Szabó nagypapa a gázgyárban volt vízvezetékszerelő és bizalmi, a háború alatt tucatszám mentette az üldözötteket, negyvennyolcban kinevezték munkásigazgatónak, ötvenben meg internálták Recskre: ötvenháromban szabadult, de sosem rehabilitálták – munkásáruló volt meg jugoszláv kém meg ilyenek –, segédmunkásként ment nyugdíjba, és a hatvanas évek elején meg is halt. Az apja, szintén József ötvenhatban egyike volt a szocdempárt újjáalakítóinak, ezért ő is ült egy adagot, és a megbízhatatlanság bélyege rajta maradt a haláláig: Őt nyolcvanötben vitte el a gyomorrák, az összes Szabó-felmenők visszatérő betegsége.)

Rió legszívesebben azt mondta volna, drága barátaim, nektek ehhez semmi közötök, ez a dolog normális országban minden ember magánügye, most örüljünk közösen annak, hogy valóságos választék adódott, ezt se gondoltuk volna, hogy megérjük egyszer. Meg még azt is mondta volna, hogy én egy olyan országban szeretnék élni, ahol senkiről sem tartják számon, kire adta a voksát, ahol az embereket nem a pártszimpátiájuk alapján rubrikázzák, hanem, hogy leviszik-e rendesen a szemetet, és köszönnek-e előre a hölgyeknek, egy olyan országban, ahol senki nem tudja a miniszterelnök nevét, de mindenki tudja, ki írta azt a gyönyörű regényt az akadémia alakulásáról, olyan országban, ahol a politika nem élet-halál kérdése, legfeljebb egy adótáblá, olyanban, ahol az emberek meg tudják különböztetni a fontos dolgokat a fontatlanoktól, egy élhető országban tehát, de nem akarta megbántani a barátait, elütötte hát a dolgot egy kérdéssel.

– Emlékeztek az első választásunkra?

Költői kérdés volt, tudta jól, hogy a barátai (akiket akkor Szabó honvédnak meg Szolláth honvédnak hívtak, ahogy ő meg a Zátony őrvezető

névre hallgatott) pontosan ugyanolyan jól emlékeznek erre a napra, hetvennégy május tizenkettedikére, ahogy ő. Vasárnap volt, nem akármilyen vasárnap méghozzá, aznap nemhogy eltávot, de még kimenőt se kapott senki, a kantinban betiltották a sört is, alkoholtilalomra hivatkozva. Csak kóválygogtak a gyakorlótéren meg a sportudvaron, tizenegyre aztán mindenki megkapta a kimenőruháját, és egy fél óra múlva az egész vásárhelyi ezred kiöltözve felsorakozott a kaszárnya udvarán. Akkor aztán elhangzottak a megfelelő vezényszavak, és a teljes személyi állomány elindult a tiszti étkezdében berendezett szavazóhelyiség irányába. Egyméteres távolságot tartva, egymás után léptek be a katonák, az ajtóban megkapták az összehajtott szavazólapot, melyre már rányomtatták a Hazafias Népfront jelöltjének nevét – Kása ales, a helyőrség parancsnoka igyekezett elnyerni a közösség bizalmát –, a katonák feszes lépésben keresztülhatoltak a termen, majd a túlsó sarokban lévő ládába dobták szavazólapjukat. A teremben sem szavazófülke, sem toll nem volt fellelhető. Nem csoda, hogy már délután háromkor kiszivárogtak az eredmények: Kása alezredes 99, 6 százalékkal nyert, országgyűlési képviselő lett belőle, ahol (minden bizonnyal) nagy odaadással szolgálta a fegyveres testületek és a dél-alföldi régió közös ügyét.

– Nesze neked népi demokrácia, bazmeg! – rikkantotta Szendrei tizedes, a kerítés melletti bögrecsárdában este, amikor felhajtotta a második szilvóriumot is.

Akárhogy is, ez volt az első választás hőseink életében. És egy efféle élmény elég erős összekovácsoló erővel bír. (Nem mondtuk még, hát most mondjuk, hogy Gege és Rió ott, a vásárhelyi laktanyában, a bölcsészkari előfelvételisek páncéltörő szakaszában barátkozott össze a Szolláth Misuval. A Misura rá is fért nagyon ez a barátság, nem volt éppen egy elitkatona, riadóknál, lőgyakorlatoknál, díszszemléknél elkélt nála egy kis bajtársi segítség. Július végén, a tiszthelyettesi vizsga alkalmával, amikor a többieknél csak az volt a kérdés, hogy zászlósok lesznek-e vagy zászlótlanok, Misu volt az egyetlen, aki olyan natúr honvéd maradt, ahogyan bevonult. Pedig minden létező mentőkérdést megkapott, de amikor arra a kérdésre, hogy mégis, melyik volna a páncéltörő ágyú eleje, s melyik a vége, Misu elmélyülten vakarni kezdte az állát, és azt mondta, lássuk csak, akkor Veres ales, a törzsfőnök nem bírta tovább, és azt üvöltötte, hogy takarodjon a szemem elől, maga szerencsétlen, mert lelövöm, mint egy kutyát, és látszott a fején, hogy meg is tette volna, ha éppen kéznél van a pisztolya.) Akkor határozták el mindhárman, hogy soha többé közelébe se mennek a választóurnáknak.

Persze, akkor még nem sejthették, hogy így megváltozik a világ körülöttük.

Ittak még egy korsóval, sőt, egy tatárbifsztek is elharmadolódott közöttük, de végül Rió sem bújhatott ki a válasz elől.

– Én legszívesebben ezekre a narancssárga fiatalokra szavaznék, de hallom, éppen lemondtak az olyan, harmincöt év feletti matuzsálemekről, amilyenek mi vagyunk. A cégnél kihirdették, hogy kötelező a liberálisokra voksolni, mert azok támogatják teljes szívvel az alternatív vallási közösségek szabadságát: úgyhogy nálam ez is kiesett, ősi dafkém okán. Így aztán még az is lehet, hogy végül a komenistákra szavazok. Ilyet se tettem sose korábban.

– Te most viccelsz? – Misu sose tudta, hányadán áll a barátjával.

Zátony András elmosolyodott, vállat vont, aztán a hüvelyk- és mutatóujja összedörgölésével mutatta a pincérnek, hogy eljött a fizetés ideje. A többieknek meg, hogy részéről lezárta a témát.